

Een duurzaam stadhuis voor iedereen

Het stadhuis van Terneuzen krijgt een nieuwe toekomst. We maken het gebouw duurzamer én toegankelijker. De plannen voor de verduurzaming van het stadhuis naar energielabel A++ en een externe renovatie start in 2026. Daarnaast kijken we hoe we het stadhuis in de toekomst kunnen gebruiken. Hierbij moet het de status van rijksmonument eer aandoen.

“Een huis aan de dijk”

Jaap Bakema, architect

Het vernieuwde stadhuis wordt een plek waar iedereen welkom is. Inwoners en bezoekers kunnen er straks volop van genieten. In dit document laten we zien hoe dat eruit kan zien. Met veel beelden en duidelijke plannen. We willen een open en duurzaam gebouw, dat past bij de ambities van Terneuzen. Een stadhuis dat klaar is voor de toekomst!

Toekomst stadhuis

Geschiedenis

Naar ontwerp van Jaap Bakema werd tussen 1969 en 1972 het stadhuis in Terneuzen gebouwd. Op 1 september 1969 werd de aanbesteding gehouden en opdracht vergund. 15 dagen later sloeg burgemeester J.C. Aschoff de 1e paal. Als een schip naast de Westerschelde verschijnt het stadhuis boven de dijk. Het gebouw bevat een 5-tal 'splitlevel' verdiepingen, die per halve verdieping verspringen, met verschillende lengten en breedten, rond een spiraalsgewijze opbouw om een centrale kern. Het stadhuis bood ruimte voor 110 werkplekken met mogelijkheid er 50 aan toe te voegen. Daarnaast bevatte het gebouw het bestuurscentrum met werkkamers voor de wethouders en burgemeester, een trouwzaal en op de bovenste verdieping de burgerzaal met uitzicht over de Westerschelde.

Het stadhuis is een icoon van het Brutalisme!

Brutalisme

Bakema kreeg faam als architect van het Naoorlogs Modernisme, ornamenteloos met gebruik van moderne materialen. Het materiaal mocht gezien worden. Ruwbouw is afbouw en beton blijft zichtbaar. Dit komt tot uiting in de betonwanden van de centrale kern waar de ruw bezaagde bekistingplanken zorgen voor een ruw betonoppervlak. Maar ook de kenmerkende voorgespannen betonbalken, die onder andere de raadszaal dragen, laten dit binnen en buiten zien. In de gevels wisselen ruwbeton en betonsteen elkaar af.

Toekomst stadhuis

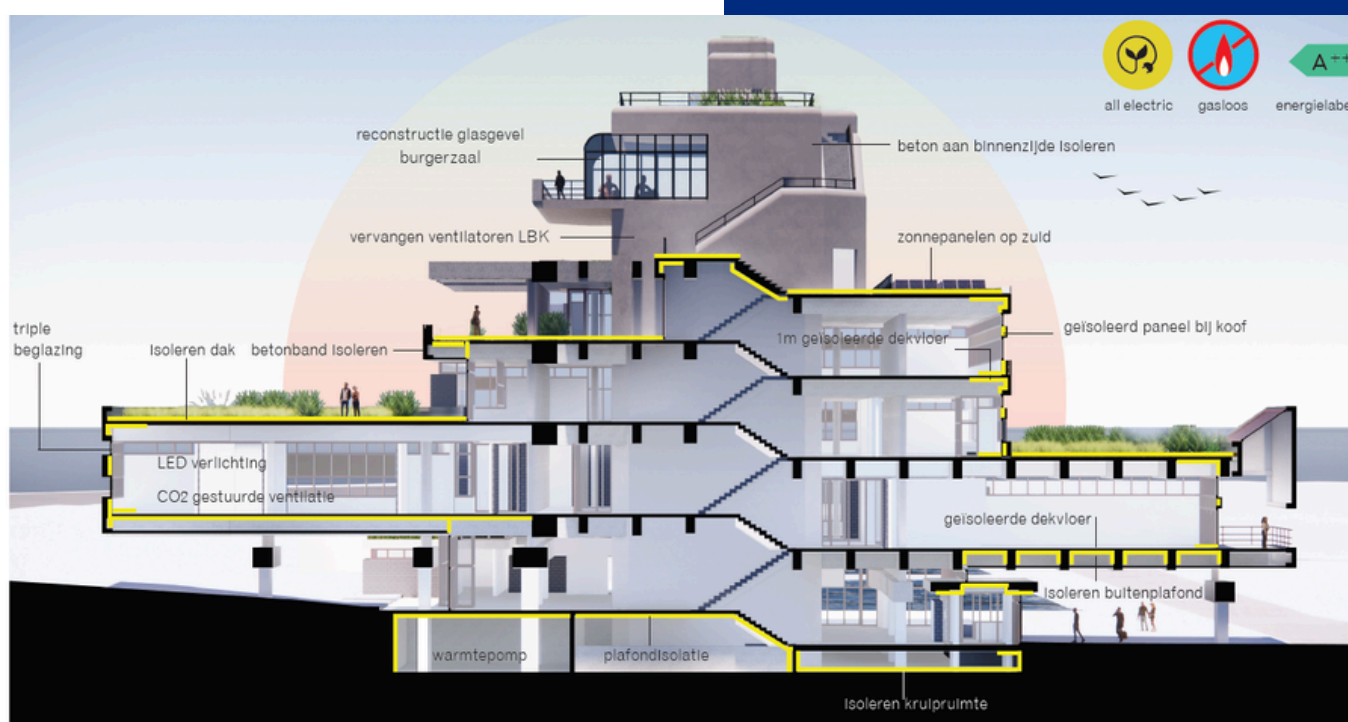
Verduurzaming

Samen met de gemeente Terneuzen en DGMR deed het architectenbureau Broekbakema een studie naar de mogelijkheden voor verduurzaming van het stadhuis. Welke ingrepen zijn bouwkundig nodig? Wat betekent dat bouwfysisch? Wat zijn de kosten die hierbij komen kijken? De studie laat zien dat er verrassend veel mogelijk is.

Behoud uitstraling

Mooi om te zien: er is ruimte voor verduurzaming, zónder dat het gebouw zijn historische waarden of uitstraling verliest. Want als oorspronkelijke ontwerper van het gebouw bewaakt Broekbakema de ontwerpvisie van Jaap Bakema met zorg.

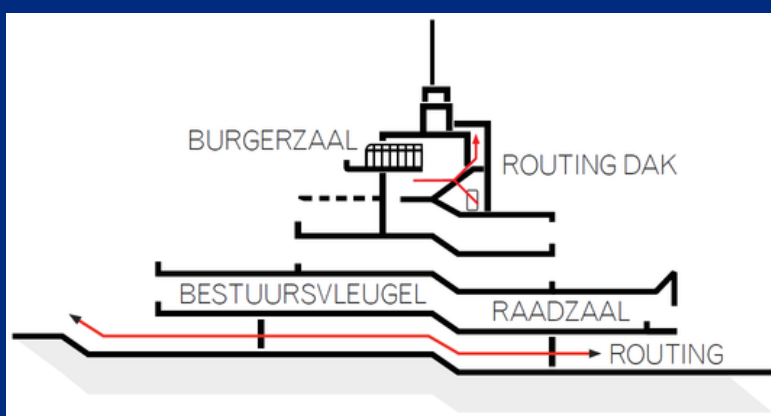
Toekomst stadhuis

Huis van de stad

Broekbakema is bezig met een studie naar de mogelijkheden om het stadhuis in Terneuzen meer publiek toegankelijk te maken. Hierbij onderzoeken zij verschillende mogelijkheden, waarbij zowel gemeentelijke als publieke functies een plaats krijgen in het gebouw. De democratische functie (raad en college) blijft de basis van het stadhuis.

Bij het maken van dit voorstel zijn diverse partijen betrokken, denk aan maatschappelijke organisaties, inwoners, studenten, griffie en ambtenaren.

Om de toegankelijkheid van het stadhuis te verbeteren, kun je straks ook vanaf de Scheldeboulevard naar binnen. Zo heeft het gebouw ingangen aan 2 kanten.

We zien het stadhuis als een levendige plaats voor verbinding in de stad. We willen kijken hoe we het gebouw zijn open karakter als plek voor de burger terug kunnen geven.

Zo kan er ruimte zijn voor ontmoeting (huiskamer van de stad), presentaties en overleggen. Ook is het in de toekomst mogelijk om te trouwen in de Burgerzaal met prachtig uitzicht!

We willen de terrassen benutten die nu nog ontoegankelijk zijn en alleen van steen. Dat worden straks daktuinen om te verblijven.

Uitkijkpunt

Inwoners en bezoekers kunnen in de toekomst tijdens openingstijden het dak van het stadhuis bezoeken. Daar kunnen ze vervolgens genieten van het prachtige uitzicht op de stad Terneuzen en de Westerschelde.

Toekomst stadhuis Rijksmonument

Stadhuys als monument

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) is bezig met een aanwijzingsprogramma voor het behoud van Post 65 erfgoed. Dit zijn gebouwen gebouwd tussen 1965 en 1990. Het stadhuis van Terneuzen (gebouwd in 1972) komt hiervoor in aanmerking. Op 4 september 2025 is het voornemen bekend om het stadhuis aan te wijzen als rijksmonument. We verwachten in 2026 officieel de titel te krijgen.

"Ons brutalistische stadhuis staat symbool voor de ambitie, kracht en vooruitgang van Terneuzen"

Jeroen de Buck, wethouder

"Natuurlijk moet het stadhuis van Terneuzen een rijksmonument worden"

Aldo Vos, architect

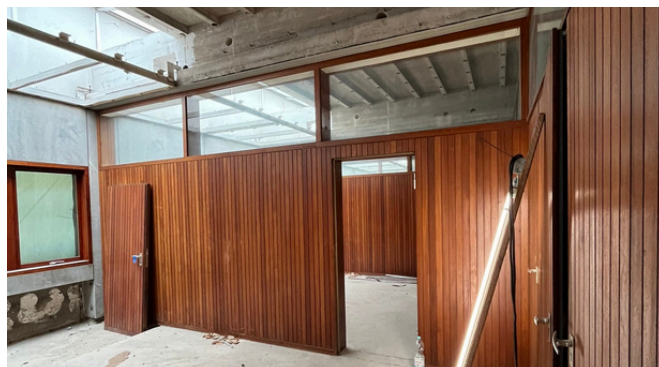

In Marl in Duitsland staat een vergelijkbaar brutalistisch stadhuis dat al in verbouwing is. Een afvaardiging van collega's van de gemeente Terneuzen ontdekte hoe het er daar aan toe gaat.

"Terneuzen heeft zonder concurrentie het mooiste stadhuis van Nederland, en ach, waarom ook niet, van de wereld."

Mark van Wonderen, auteur

"Ik weet niet of het mooi is, maar ik vind het mooi"

een Facebookfan

Toekomst stadhuis

Verlichting

Voor de verduurzaming is er ook een verlichtingsplan. Het lichtontwerp ondersteunt de ambities van de gemeente op sociaal, economisch en ecologisch vlak. We versterken ons unieke beeldmerk door een herkenbaar en dynamisch ontwerp. Het richt zich op de architectuur en de fysieke ruimte waarin het stadhuis zich bevindt. Op basis van een vooronderzoek naar de ambities en het verhaal van onze gemeente kreeg het lichtontwerp vorm.

*"Voor burgers ben ik bunker,
voor bouwers een onvolprezen
staaltje van brutale
scheppingskracht.
Ik ben het allebei."*

Jorien Brugmans, dichter

*"Zet het stadhuis van Terneuzen
elke avond in de schijnwerpers"*

Marijke Hemelsoet, raadslid

"Een welgemeend hoera voor die toenmalige bestuurders, misschien zelf niet eens beseffend welke koers 'het schip aan de Schelde' nog eens zou varen"

Bob Lagaaij, oud-journalist

"Geen enkele gemeente kan zich nu zo'n stadhuis veroorloven."

Eugène Franken, architect

Het stadhuis blijft het decor van de lokale democratie. Hier wordt niet alleen vergaderd, maar ook geluisterd, gediscussieerd en besloten. De raad en het college blijven in het gebouw. Juist in een tijd waarin transparantie en nabijheid belangrijker zijn dan ooit, blijft het stadhuis een plek waar de politiek zichtbaar en toegankelijk is. De raadzaal krijgt een moderne uitstraling die past bij de open bestuursstijl. Het stadhuis nodigt uit tot debat, maar ook tot ontmoeting. Fracties kunnen hier straks vergaderen en napraten onder het genot van een drankje. Het stadskantoor kan dan 's avonds dicht blijven. De architectuur ondersteunt die functie: helder, ruimtelijk en uitnodigend.

Toekomst stadhuis

Kunst en cultuur

ArtBase Terneuzen

ArtBase is een proefproject. Doel is het onderzoeken van de haalbaarheid van een regionaal programma voor hedendaagse beeldende kunst. In Terneuzen maakt Artbase gebruik van het stadhuis voor tentoonstellingen en openstellingen in de weekenden met onder andere kunstenaarsgesprekken. Geïnteresseerden nemen zo ook een kijkje in ons gebouw. Ook in de toekomst willen we kunst en cultuur een plek bieden in het stadhuis.

Open Monumentendag

Net als voorgaande jaren kon in september 2025 iedereen het stadhuis op een bijzondere manier beleven tijdens Open Monumentendag. Het was een inspirerend weekend vol kunst, architectuur en duurzaamheid met rondleidingen, poëzievoordrachten, een lezing door architectenbureau BroekBakema, livemuziek en diverse tentoonstellingen in samenwerking met ArtBase Terneuzen.

*"Ark van
beton"*

André van der Veeke,
dichter

*"Het is de Eiffeltoren
van de betonnen
gebouwen"*

Martjan Kuit, auteur

Toekomst stadhuis

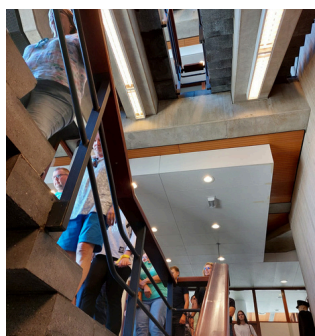
50 jaar stadhuis

*"Gebouw met een
zeldzamer wordend
stuk geschiedenis"*
een Facebookfan

*"Zeker het
behouden waard.
Stoer, degelijk en
apart"*
een Facebookfan

*"Het zegt:
ik hoor hier,
en ik blijf hier."*

Jorien Brugmans,
dichter

Ter ere van het 50-jarig bestaan van het stadhuis hees de burgemeester op dinsdag 10 mei 2022 samen met het 'oude' college, de oude vlag van onze gemeente. 's Avonds om 22.00 uur zetten we het gebouw in de schijnwerpers. Dit ter ere van het 50-jarig bestaan van het stadhuis. Als onderdeel van de viering ontvingen we op 24 mei speciale gasten: inwoners die in mei 50 jaar werden en echtparen die in deze maand hun gouden bruiloft vierden.

In september opende het stadhuis haar deuren voor Open Monumentendag. De bodes leidden vele geïnteresseerden rond. Op 11 november sloten we het jubileumjaar af met een symposium. Tijdens het symposium lieten we professionals, studenten van de HZ en het publiek reflecteren op het gebouw en hoe we het voor de toekomst kunnen behouden. De gemene deler: het iconische gebouw meer openstellen voor publiek.

Brute Verwondering

In augustus 2023 organiseerden we de zomermanifestatie Brute Verwondering als vervolgactie op de viering van het 50-jarig bestaan en de wens om het stadhuis steeds meer en vaker open te stellen voor publiek. Tijdens 3 weekenden konden inwoners, ondernemers en bezoekers op het stadhuis terecht voor een afwisselend programma vol sport, architectuur, kunst, cultuur en gezelligheid. Er was een virtuele tentoonstelling die nu nog te bekijken is. Ook vonden er rondleidingen en een ondernemersbijeenkomst plaats.

*"Stuk plezier
in beton, staal,
glas en hout"*

Jaap Bakema, architect

"Knap stukje werk"
een Facebookfan

Toekomst stadhuis

The Passion

Het stadhuis was onderdeel van het decor van The Passion. Het podium is ontworpen als een verlengstuk van het stadhuis. Ook zijn de trappen naar de top en het balkon bij de raadzaal gebruikt.

“Kippenwel om het stadhuis van Terneuzen”

Wendy Wagenmakers, columnist

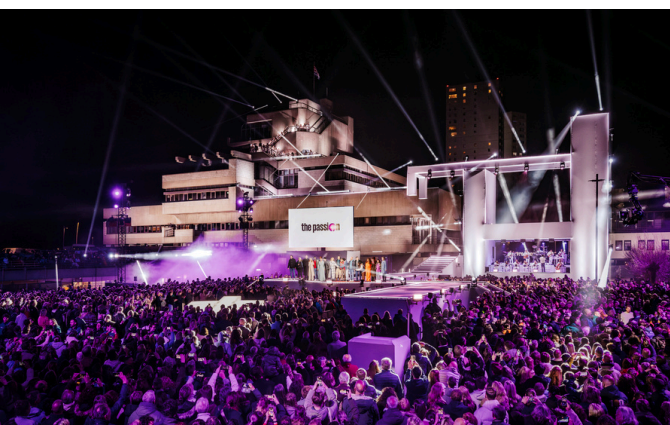
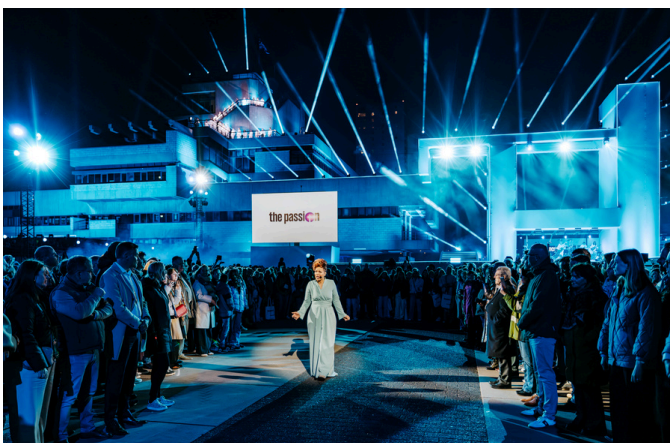

“Het stadhuis was voor mij de ster van de avond”

Maikel Harte, columnist

Op donderdag 17 april 2025 vond de 15e jubileumeditie van The Passion plaats, live vanuit Terneuzen. Dit bijzondere muzikale paasverhaal, georganiseerd door KRO-NCRV, brengt elk jaar het verhaal over hoop, geloof en liefde opnieuw tot leven in een moderne vertelling vol muziek en emotie. The Passion 2025 was live op Witte Donderdag 17 april te zien op het Stadhuisplein.

Dit evenement leverde veel waardering op voor het stadhuis. Mede ondersteund door de aflevering van Binnenste Buiten die op dezelfde avond op televisie was. Hierin gaf Valentijn Carbo, architectuurhistoricus uitleg over ons bijzondere gebouw.

Toekomst stadhuis

Sportevenementen

Tijdens internationale wielervedstrijden, zoals de Scheldeprijs en de Renewi Tour vervult het stadhuis een centrale rol in de organisatie. Terwijl de renners zich opmaken voor de start, bruist het stadhuis van activiteit achter de schermen. De foyer wordt omgetoverd tot een ontvangstruimte en in de trouwzaal, Raadzaal en Burgerzaal vinden briefings en overleggen plaats. Dat maakt het gebouw tot een onmisbare spil in de koers. In de toekomst zijn hiervoor alleen maar meer mogelijkheden.

"Bakema's gebouw is zo kolossaal en grof, bruut bijna, dat het elk gebouw ernaast zou verpletteren"

Bob Witman, verslaggever

Het stadhuis en met name de Burgerzaal gebruiken we voor officiële gelegenheden. Zowel jong als oud komt weleens op de 9e verdieping en kan genieten van het prachtige uitzicht. De zaal doet zijn naam eer aan voor allerlei uitreikingen, onthullingen, huldigingen, ondertekeningen en ontvangsten.

Ook voor de toekomst willen we zorgen dat de Burgerzaal hiervoor goed gebruikt kan worden.

“Terneuzen moet die ruwheid omarmen.”

Eugène Franken, architect

Toekomst stadhuis

In verbinding

Van 'in de echt verbinden' tot netwerken. Het stadhuis is een plek waar mensen elkaar vinden. Soms letterlijk, zoals bij een huwelijk. Maar ook figuurlijk, wanneer nieuwe inwoners een informatieavond bezoeken, ondernemers een ondernemersbijeenkomst, vakspecialisten een kennisbijeenkomst en organisaties een netwerkbijeenkomst. Van persoonlijke mijlpalen tot professionele ontmoetingen: het gebouw biedt ruimte aan een breed scala aan bijeenkomsten die de sociale en maatschappelijke samenhang versterken. Straks kan het die rol nog meer vervullen.

"Volgens volgers van brutalistische architectuur het meesterstuk in deze stroming. Toch leuk om dat gewoon hier te hebben."
een Facebookfan

"Het trappenhuis bij de trouwzaal, waar het licht prachtig naar binnen valt, is mijn favoriete plek."

Cees de Bruijn, bode

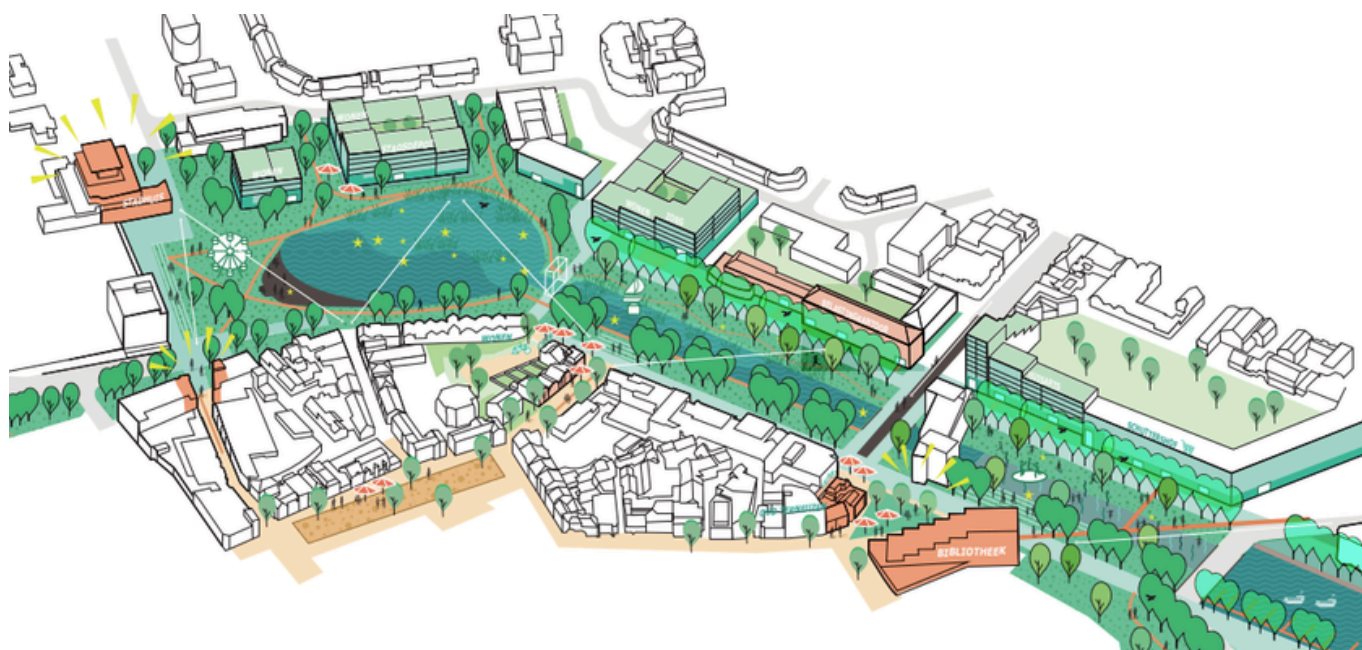
Toekomst stadhuis

In de omgeving

Het Stadhuisplein maakt deel uit van een stad die zich ontwikkelt, vernieuwt en vooruitkijkt. Binnen het Totaalplan Binnenstad Terneuzen vormt het plein samen met het Oostelijk Bolwerk een belangrijke schakel in de ontwikkelzone Oostelijke Kanaalarm. Hier werken we aan een toekomst waarin wonen, ontmoeten en verblijven samenkomen in een groene, aantrekkelijke omgeving.

Ook de gebouwen rond het plein bewegen mee. Het stadhuis komt nog beter tot zijn recht in een groene omgeving. We kijken ook naar de ruimte aan de achterzijde van het stadhuis en naar de Scheldeboulevard. We voorzien een deur aan de achterzijde, zodat je het gebouw aan 2 kanten binnen kan. Dit vergroot de toegankelijkheid voor inwoners en bezoekers.

*"Ik zou Terneuzen gunnen
dat iedereen denkt:
deze betonnen puist is
onze betonnen parel"*

Martjan Kuit, auteur

Matthijs Dubbeldam (uit de gemeente Terneuzen en bekend van het televisieprogramma Lego Masters) maakte van Lego een replica op schaal van het stadhuis van Terneuzen. Hij gebruikte hiervoor 7.280 Legoblokjes. Kinderen uit Terneuzen konden tijdens het evenement Terneuzen Speelstad het Lego-stadhuis bekijken.

Toekomst stadhuis In de media

Het stadhuis trekt de aandacht van brutalisme liefhebbers in binnen- en buitenland. De recente publicatie in het boek 'Bruut: Atlas van het brutalisme in Nederland' onderstreept de waarde ervan in een bredere context van de Nederlandse brutalistische architectuur.

Ook in de media wordt het stadhuis volop vermeld. De verduurzaming van het stadhuis is daarmee niet alleen een technische ingreep, maar ook een culturele daad: het behoud van een architectonisch erfgoed dat zijn plek in de publieke opinie en media ruimschoots heeft verdiend.

Stadhuis | TERNEUZEN

Architect: Van den Broek en Bakema Architecten (Tom Krijnen, Dick Paul en Jos Weber)
Adres: Oudeijk 10, 4600 AA Terneuzen
Bouwjaar: 1972

EEN GASTVRIJ HUIS VAN BONKIG MATERIAAL

Een ark van beton, die over de dijk sprong en in Zeewijk-Vlaanderen haar thuis vond. Het stadhuis van architectenbureau Van den Broek en Bakema is een van de ontwerptektonische van het brutalisme in Nederland. Al is het voor velen nog altijd moeilijk om te houden van dit statement van beton, staal, glas en hardhout.

Terneuzen was in de jaren vijftig een laatste stad voor wie een paradijs mocht veroveren, zijn hondenbedding wilde betalen of behoefte had aan een gesprek met de burgemeester. De gemeente, al jaren gekweld door ruime gebieden, huide in een handvol gebouwen verspreid door de stad. Aan de mistre moest een einde komen. De burg-

meester zocht hoogpersoonlijk contact met de belangrijke architecten Van den Broek en Bakema (in 1968) met de vraag een stadhuis te ontwerpen. En zo geschiedde. Dit de gemeentelijke betuigen vier jaar lang oogenheid werden om het nieuwe onderkomen te betalen, derde niet. Terneuzen kreeg er immers een koon voor terug.

'STUK PLEZIER'
Voor Jaap Bakema, een van de naamgevers van het Rotterdamse architectenbureau, was Terneuzen wel even wennen. Het oude laaggelegen centrum, de fabrieken, de vervuilde lucht en de trage uitbreidingswijzen, hij vond het maar een 'grote boel'. Deze stad kon wel een 'stuk plezier' gebruiken, concludeerde de architect nadat hij zich had laten rondreiden. Met de uitdaging wat hij wel raad.

In eerste instantie had Bakema zijn oog laten vallen op de eegentende-eeuwse binnenvaart Arsenaal-kazerne aan de rand van de oude stad. Op die steenkruis wilde de architect een ingrijpende stadshuis bouwen. Een door de gemeente ingehuurd adviesbureau, wat hem daar vanaf te praten. Het gebouw zou te ver van de uitbreidingswijzen komen te liggen. Tweede knop was een prominent punt aan de dijk langs de Westerschelde, tussen de oude stad en de nieuwbouwwijk. Daar verrees uiteindelijk Bakema's ark van beton.

UITRAGEND ONTWERP
Het ontwerp van het stadhuis was teges gebaseerd op de nood uitgevoerde uitbreiding voor de Flakade in Rotterdam, een ontwerp van Van den Broek en Bakema uit 1960. Deze alternatieve 'Eenmaal' was ontworpen als een grote abstracte school.

De verdiepingen, opgehangen aan een uit vier enorme kolommen bestaande kern, werden elk geïsoleerd op een andere richting. De tonen kwamen er niet, maar het ontwerp vertelde juist ten jaar later de basis voor het stadhuis van Terneuzen. Het stadhuis kreeg een centrale kern, met naar vier kanten uitlopende vloeren. De verdiepingen werden een half niveau ten opzichte van elkaar versprongen, waardoor de met trappen verbonden ruimtes bijna in elkaar overlappen. In de kern liegen de liften, toiletten, dienstverkeer en technische ruimtes van plek. Op de begane grond kwamen de publiekhalles, sociale dienst en andere afdelingen die wel contact met burgers hadden. De verdiepingen daaronder werden het domein van de ambtenaren en burgemeester en verhouders.

Voor de inwoners van Terneuzen reserveerden de architecten de beste plek: de burgerzaal op de negende verdieping, het 'kraanraam'. Het gebouw moest een brug slaan tussen de groot-scheikheid van het ambtelijke apparaat en individuele burgers. 'In dit stadhuis kan de raad vergaderen lervij en tegelijkertijd een bijeenkomst is van een promissiegroep tegen de raaf', zo Bakema in 1971 in de Provinciale Zeeuwse Courant. 'Dat is toch democratie? Je moet als meerderheid voor je meerderheid zorgen.' In de ark kregen ze allebei de ruimte.

Van den Broek en Bakema kuzen beton, hardhout en glas als hoofdmaterialen voor het stadhuis. In totaal werd 3.500 kubieke meter beton in het gebouw verwerkt, op allerlei manieren. Zo is de centrale kern opgetrokken uit ter plaatse gestort beton en kregen de verdiepingen voor-gepaasde liggers die dwarslopende pendelkolommen op hun plaats lieten. Ook voor betonnen en geprofileerde gewalstenenten werd een planje gevonden. De puien, schijven en het timmerwerk in het interieur zijn gemaakt van hardhout. In het ontwerp is rekening gehouden met een eventuele uitbreiding van het stadhuis. Op de bovenste verdieping kwam een betonnen pergola die, in geval van graaf van het ambtenarenapparaat, voor een extra verdieping ingesloten kon worden.

DE DIJK DICTEERDE
Het gebouw doet denken aan een majestueus schip dat afgemeerd aan de kade ligt, met de burgerzaal als stuurhut. Bakema spreekt lever van een 'gastvrij' huis, maar van bonkig materiaal'. De bijzondere plaats aan de dijk dicteerde de vorm en materiaalkeuze. Het gebouw moest robuust en majestueus zijn. Alleen die kon het schip kon meten met de dijk, het water, de sluisen en enorme voorbijvarende schepen. Het stadhuis werd zo een zeldzaam voorbeeld van puur brutalisme.

grote blakken beton brul geven het gebouw iets ongemakbaars. De namen die breed over de gevel stromen, zorgen ervoor dat het gebouw toch niet gestenot nogt. Het ontwerp is vooral functioneel, maar hier en daar ronders Bakema en de zijnen ruimte voor frivoliteit. Zo wordt de raadsaal omhoog gehouden door Terneuzse sluisen van beton.

Bakema's stadhuis moest vooral mooi zijn, vertelde hij in 1971 in een interview met de Provinciale Zeeuwse Courant. Mooi voor degenen die in het gebouw werken, mooi voor de burgers die op bezoek komen, maar ook mooi voor de vooruitgang. 'Ik denk dat architectuur nooit zijn primaire functie kan negeren', schreef hij later. 'Dat wil zeggen, het op een mooie wijze bouwen voor de behoeften van de mens.' De architect maakte het gebouw in opdracht van de gemeenschap, maar hij dacht vooral aan het individu. Hij gaf de gebruikers van zijn stadhuis een opdracht mee: 'Ook alleen dat gemeenschappelijk wat noodzakelijk is opdat de mens zich zo vrij mogelijk kan ontwikkelen.' Gemeenschappelijke afspraken zijn echter wel belangrijk, vond hij. 'Je kunt niet de hele wereld afschieten, je moet een weg bepalen.' Of Bakema het stadhuis zelf ontwierp is de vraag. Waarschijnlijk deden Tom Krijnen, Dick Paul en Jos Weber, architecten in dienst van het bureau Van den Broek en Bakema, het meeste werk.

Het gebouw verdient het om liefde te krijgen
OMROEP ZEELAND

Terneuzen moet het stadhuis als zijn Eiffeltoren zien: 'Het doet een beetje pijn aan de ogen en dat is lekker'
PZC

Het slagschip van Terneuzen mag hoekig zijn
RD

Lomp, ruig en van keihard beton: van brutalisme moet je leren houden – maar dan krijg je veel liefde terug
de Volkskrant

Brutalisme is hip and happening: de tien mooiste, brutalistische gebouwen
NRC

Ruig, onafgewerkt en bombastisch: brutalisme wint aan populariteit
NOS

Het stadhuis van Terneuzen is al vijftig jaar spraakmakend: lelijk en onbegrijpelijk mooi
PZC

Het stadhuis van Terneuzen wordt bruut bemind
Omroep ZVL

"Vanuit de hele wereld komen mensen dit gebouw bekijken"

Sander Bus,
afdelingshoofd

OVERZICHT TOP 20

